

jassaan *Killing the Competition* taloudellisen eriarvoisuuden ja henkirikosten välistä yhteyttä. Teos pyrkii osoittamaan tuloerojen ja murhien välisen yhteyden kausaaliseksi ja tätä näkemystä kohtaan esitetyt vasta-argumentit vääriksi. Toiseksi teos pyrkii liittämään evolutiivisen näkökulman murhien tutkimukseen ja huomioimaan, ettemme voi ymmärtää väkivaltaista käytöstä täysin, jos leimaamme sen yksinomaan patologiseksi. Dalyn hypoteesina on, että tuloerojen lisääntyessä miesten välinen kilpailu niukoista resursseista ja statuksesta kiihtyy, mikä johtaa lisääntyvään väkivaltaan ja murhiin, varsinkin tulojakauksen alapäässä. Tuloeroja Daly mittaa Gini-kertoimen avulla.

Kirjan kohdeyleisö on ensisijaisesti kriminologian ja sosiaalitieteen tutkijat, mutta se tarjoaa helppolukuisuutensa ja monitieteisyytensä vuoksi näkökulmia useiden tieteenalojen edustajille. Teos kokoaa yhteen Dalyn ja hänen edesmenneen vaimonsa Margo Wilsonin elämäntyön murhien syiden tutkimuksessa.

Kirja koostuu yhteensä kymmenestä luvusta, joista viidesä käsitellään yleistä teoriaa, empiirisiä tuloksia ja tutkimussuuntauksia. Lisäksi neljässä luvussa vastataan kritiikkeihin, joita Dalyn hypoteesi on saanut.

Kirjassa on myös yksi luku, joka käsittelee tuloerojen vaikutuksia muihin sosioekonomisiin tekijöihin.

Ensimmäisessä pääluvussa Daly tarjoilee päätuloksensa hajontakuvion avulla: Yhdysvaltojen osavaltioiden tasolla Gini-kertoimen ja murhalkujen välillä on voimakas korrelaatio. Dalyn argumenttia tuloerojen ja murhien (kausallisesta) yhteydestä tukee se tosiasia, että Kanadan osavaltiot asettuvat samaan hajontakuviin tuloerojen mukaan järjestyksessä, vaikka toisin kuin USA:ssa Kanadassa tuloerot ja BKT korreloivat negatiivisesti. Tämä osoittaa, että pelkkä köyhyys ei voi selittää murhien yleisyyttä.

Seuraavaksi Daly käy selkokieliisesti läpi luonnonvalinnan periaatteet. Näihin nojaten Daly esittää, että ymmärtääksemme väkivaltaa emme voi tarkastella sitä vain patologisena ilmiönä. Länsimaat ovat aikojen saatossa muuttuneet turvallisemmiksi paikoiksi elää, mutta väkivallalla on ollut keskeinen rooli historiassamme. Väkivalta voidaan nähdä adaptaationa kilpailuun, jota niukoista materiaalisista resursseista, sosiaalisesta statuksesta ja kumppaneista on käyty. Statuskilpailu on yleistä paitsi ihmisillä myös muilla eläimillä. Useimmat murhat lähtevät ulkopuolisen näkökul-

Selittääkö taloudellinen eriarvoisuus murhien yleisyyttä?

Martin Daly: *Killing the Competition: Economic Inequality and Homicide*. New Brunswick, New Jersey: Transaction Publishers, 2016. 241 s. ISBN 978-1-4128-6336-0

Psykologian professori Martin Daly käsittelee tuoreessa kir-

masta turhanpäiväisistä kiistoista, mutta osapuolten näkökulmasta pelissä ovat maine, sosiaalinen status ja ”kasvojen” säilyttäminen. Luku on varsinkin sosiaalitieteilijöille antoisa ja uusia ajatuksia herättävä, koska Daly yhdistää mielenkiintoisesti sekä evolutiivisen ajattelun että sosiaalitieteiden teorioita.

Tämän jälkeen Daly palaa hänen hypoteesiaan kohtaan osoitettuun kritiikkiin, jonka mukaan absoluuttinen köyhyys selittää taloudellisen eriarvoisuuden ja murhalukujen välisen yhteyden. Daly pyrkii osoittamaan, että eriarvoisuuden ja murhien välinen yhteys ei selity köyhyydellä ja että köyhyyden vaikutuksen estimoimiseksi on riittävää sisällyttää tilastolliseen malliin keskimääräinen tulotaso. Esitys on vakuuttava, mutta herää kysymys, voisiko jokin muu tekijä sekoittaa tai selittää tätä yhteyttä.

Viidennessä luvussa Daly kritisoi taloustieteen *homo economicus*-ihmiskuvaa ja antaa sosiaalipsykologeille ja sosiologeille tunnustusta suhteellisuuden huomioimisesta sosiaalisissa ilmiöissä (esim. suhteellisen köyhyyden tapauksessa). Sosiologiaa Daly kritisoi siitä, että se on osittain vaipunut esitieteelliseen durkheimilaiseen ajatteluun, jossa sosiaalista voidaan selittää vain sosiaalisella. Dalyn

mukaan tämä on virhe, eivätkä edes sosiologit itse välty psykologisilta käsitteiltä ja reduktionismilta tutkimuksissaan. Dalyn mukaan sosiaalitieteissä pitäisi sisäistää evolutiivinen ajattelu eikä pelätä psykologiaa ja biologisia selityksiä. Tämä voisi vahvistaa sekä sosiaalitieteiden asemaa tieteen kentällä että sosiaalitieteellisten teorioiden perustaa. Tähän Dalyn kritiikkiin on helppo yhtyä.

Sosiaalitieteilijöille osoitetun kritiikin jälkeen Daly tuo esiin vielä sen, että suurimmassa osassa murhista tekijöinä ja uhreina ovat nuoret miehet. Dalyn tarkastelussa sukupuoli ja ikäero selittyy muun muassa statuskilpailulla, riskien ottamisella ja sukupuolihormoneilla. Henkirikollisuuden ja sen sukupuoli- ja ikäsidonaisuuden ymmärtämiseksi osio on olenainen osa Dalyn hypoteesia.

Kirjan loppuosassa Daly keskittyy hänen hypoteesiaan kohtaan osoitettuun kritiikkiin. Sosiaalitieteilijöille kiinnostavin osa kertoo Richard Nisbettin kunniakulttuuritutkimuksesta. Nisbettin näkemyksen mukaan Yhdysvaltain eteläosissa on peritty paimentolaiselämäntavat. Tosin sanoen pitkät välimatkat ja lainsuojan puute ovat vaikuttaneet kunniakulttuurin kehittymiseen ja korkeampiin murhalukuihin. Tämä näkyy jopa hormonitasoissa. Daly ei

kuitenkaan kulttuuriselityksiä purematta niele vaan katsoo, että kulttuuri ei ole riittävä kausaalinen selitys. Hän osoittaa (hajontakuviolla), että Amerikan etelä- ja pohjoisosavaltioissa tuloerot ovat yhteydessä murhien suhteellisiin määriin, kun tarkastellaan pelkästään valkoisten eurooppalaisten jälkeläisiä ja näin ollen kulttuuriperimä on ainakin osittain kontrolloitu.

Dalyn näkemystä on kritisoitu viitaten siihen, että muutokset Gini-kertoimessa eivät kulje yhdessä murhatilastojen muutosten kanssa. Daly pyrkii mitätöimään kritiikin elinkaarinakökökulman periaatteilla. Hänen mukaan eriarvoisuuden vaikutukset murhien määrään ilmenevät pakostikin viiveellä, mutta tutkimuksissa tätä ei ole vakuuttavasti todettu, koska tuloerojen vaikutusta ei voida paikantaa tiettyyn ikävaiheeseen. Daly ei kuitenkaan tarjoa varsinaista ratkaisua tähän empiiriseen ongelmaan.

Elinkaaripohdintojen jälkeen seuraa sosiologeille tuttua tarinaa. Daly tuo esiin, mitä haittavaikutuksia suurilla tuloeroilla voi olla sosiaaliseen liikkuvuuteen, terveyteen ja talouskasvuun. Luvun parasta antia ovat pohdinnat ihmisten asenteista tuloeroja kohtaan. Asenteet näyttävät olevan melko uni-versaaleja, mikä tukee Dalyn

hypoteesia niiden evolutiivisesta alkuperästä. Luvun olisi voinut myös jättää kirjasta pois, ja tuntuu siltä, että Daly haluaa näiden pohdintojen myötä osoittaa olevansa sosiaaliteeilijöiden kanssa ikään kuin "samalla puolella".

Viimeinen luku vastaa kritiikkiin, jonka mukaan pienet heimoyhteiskunnat ovat hyvin egalitaarisia, vaikka niissä murhat ovat suhteellisen yleisiä. Daly kritisoi esittelemäänsä tutkimusta, jonka mukaan eriarvoisuus ei ole yhteydessä murhien määrään heimoyhteiskunnissa. Tämän jälkeen hän vetoaa siihen, että näissä yhteiskunnissa eriarvoisuus ilmenee ennemminkin lisääntymismenestyksessä kuin taloudellisissa resursseissa.

Kirjan tarkoitus on kumota vasta-argumentit tuloerojen ja murhien välisen yhteyden kausaalisuudesta. Tämän Daly tekee etsimällä puutteita niistä tutkimuksista, joiden valossa hänen hypoteesinsa tulee kyseenalaiseksi. Hän ei kuitenkaan esitä hajontakuvioita vankempaa empiiristä todistusaineistoa oman hypoteesinsa tueksi. Daly olisi voinut pohtia mahdollisia tutkimusasetelmiä hypoteesinsa tarkempaan testaamiseen. Lisäksi hän olisi voinut enemmän kuvailla omia aiheesta tekemiään tutkimuksia, mikä olisi tuonut mukavan

vastapainon muiden tutkimusten kritiikille.

Daly tulkitsee mikrotason taapahtumia käyttämällä Gini-kerrointa mittarina eriarvoisuudelle. Voidaan kuitenkin pohtia, kuinka paljon esimerkiksi Bill Gatesin tai muiden rikkaiden tulot vaikuttavat murhiin, vaikka Gini-kertoimeen heidän tuloonsa vaikuttavat merkittävästi. Dalyn teoriaa pitäisikin testata yksilötason aineistolla tai lokaalimman tason muuttujilla, kuten esimerkiksi hänen esiintuomissaan Whitehall-tutkimuksissa on tehty terveyden eriarvoisuuden osalta. Menetelmällisesti Daly voisi ottaa oppia sosiologiassa yleisestä monitasomallinnuksesta, jolla voidaan tutkia makro- ja mikrotason muuttujien yhteyksiä. Vaikka Daly epäilee, että ajallinen tutkimus eriarvoisuuden ja murhien yhteydestä on vaikeaa, yksi ratkaisu olisi ollut vertailla maiden kehitystä todella pitkällä aikavälillä.

Dalyn teoria on monitieteinen: se yhdistää sekä luonnontieteellistä että sosiaaliteieteellistä ajattelua. Tällaista teoretisointia olisi mukava lukea sosiaaliteieteellisessä tutkimuskirjallisuudessa enemmänkin. Myös se, miten Daly käyttää eri eläintieteilijöiden tuloksia selittäessään ihmisen käyttäytymistä ja miesten välistä kilpailua yhteiskunnassa, on vaikuttavaa.

Kilpailu niukoista resursseista on universaalia yli eläinkunnan koskien myös ihmistä. Vaikka kiitämme Dalya monitieteisestä viitekehuksesta, vaikutti eri tieteenalojen kirjallisuuden käsittely kuitenkin paikoin ennemminkin lukeneisuuden osoittamiselta kuin kirjan kannalta relevantilta tiedolta.

Antti Kähäri & Hannu Lehti